

Захар Братина,

ад'юнкт Військового інституту

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

вул. Ю. Здановської, 81, Київ, 03189, Україна

e-mail: bratyna_zahar_polit2023@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8341-3963>

**ЖУРНАЛІСТСЬКІ ПРАКТИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
У КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ**

У статті здійснено комплексне дослідження журналістських практик у сфері стратегічних комунікацій України в умовах євроатлантичної інтеграції. Визначено, що після 2014 р. українська журналістика зазнала якісної трансформації: від традиційного інформування суспільства вона перейшла до оборонної моделі, інтегрованої в систему національної інформаційної безпеки. Проаналізовано, як журналісти поєднують класичні стандарти професії із завданнями формування суспільної стійкості, протидії дезінформації та підтримки міжнародного іміджу держави.

Доведено, що процес євроатлантичної інтеграції став каталізатором адаптації українських медіа до високих вимог НАТО і ЄС щодо прозорості, достовірності та координації комунікацій. Особливу увагу приділено перспективам розвитку журналістики в стратегічних комунікаціях. Показано, що ключовими напрямками є цифровізація та мультимедійність, забезпечення редакційної незалежності, підготовка кадрів і міжнародна співпраця. Наукова новизна статті полягає в поєднанні теоретико-методологічних підходів (McQuail, Habermas, Hoskins, Tumber) із практичним аналізом українського досвіду протидії інформаційній агресії.

Узагальнено, що сучасна українська журналістика перестає бути лише «реактивною реакцією» на інформаційні атаки й трансформується в системний інструмент стратегічних комунікацій, здатний одночасно зміцнювати національну безпеку, формувати позитивний міжнародний імідж держави та сприяти реалізації євроатлантичного курсу України.

Ключові слова: журналістика, стратегічні комунікації, інформаційна безпека, євроатлантична інтеграція, НАТО, Європейський Союз, дезінформація, цифрові медіа, демократичні стандарти.

Актуальність теми дослідження позначена двома взаємопов'язаними тенденціями: протистоянням російській агресії та просуванням у напрямі євроатлантичної інтеграції. В обох процесах одне із ключових місць належить інформаційному простору, зокрема журналістиці, оскільки саме він формує довіру суспільства до державних інституцій, консолідує громадян і забезпечує прозору комунікацію з міжнародною спільнотою.

Російська Федерація веде систематичну інформаційну війну проти України, використовуючи дезінформацію, маніпуляції, «фейкові новини» та мережі пропагандистських ресурсів. За таких умов журналістика перетворюється на не просто канал передачі інформації, а на складову системи стратегічних комунікацій, що сприяє формуванню суспільної стійкості й протидії загрозам національній безпеці [1].

Євроатлантична інтеграція передбачає не лише військову та політичну взаємодію, а й адаптацію до стандартів НАТО і ЄС у сфері комунікацій [2]. Додатковим чинником актуальності є вплив цифрових платформ і соціальних мереж, які стали основним середовищем для поширення інформації. Саме тут точиться боротьба за інтерпретацію подій війни та формування громадської думки як усередині країни [3; 4], так і на міжнародному рівні [5]. Відтак журналістські практики в Україні повинні трансформуватися відповідно до викликів цифрової епохи, використовуючи інструменти верифікації, мультимедійності та інтеграції з аудиторіями різних рівнів.

Таким чином, актуальність дослідження визначається рядом чинників: необхідністю протидії гібридним загрозам та інформаційній агресії з боку Росії; вимогами євроатлантичної інтеграції, що зобов'язують Україну до адаптації журналістських і комунікаційних стандартів; потребою у виробленні нових моделей взаємодії журналістики, держави та міжнародних інституцій.

Мета статті полягає у виявленні особливостей журналістських практик у сфері стратегічних комунікацій України та визначенні перспектив їх розвитку в контексті євроатлантичної інтеграції.

Під час написання статті застосовано комплекс наукових **методів**. Так, системний підхід сприяв цілісному сприйняттю об'єкта дослі-

дження журналістики як складової стратегічних комунікацій у сфері безпеки та міжнародних відносин; порівняльний метод сприяв зіставленню стандартів ЄС і НАТО з українськими журналістськими практиками; інституційно-правовий аналіз застосовано для вивчення національних документів з інформаційної політики; контент-аналіз дав змогу окреслити суть інформаційних кампаній у національних та міжнародних медіа.

Аналіз досліджень і публікацій. Передумови становлення й розвитку стратегічних комунікацій в Україні започатковано в дослідженнях з інформаційного протистояння та інформаційної безпеки таких дослідників: А. Баровська, О. Войтко, Д. Дубов, В. Горбулін, С. Гуцал, М. Ожеван та ін. Треба зазначити в цьому контексті здобутки фахівців із соціальних комунікацій, а саме: Л. Городенко, В. Іванова, Т. Кузнєцової, М. Нетреби, О. Порфімович, Г. Почепцова, В. Різуна, В. Шабліовського та ін.

Загалом вітчизняна наукова думка у сфері журналістики та стратегічних комунікацій розпочала розвивалася особливо інтенсивно після 2014 р., коли інформаційна війна стала одним з головних вимірів російської агресії [6]. Так, А. Антипова наголошує, що стратегічні комунікації виступають не лише інструментом захисту інформаційного простору, а і важливим фактором довіри до держави [7, с. 44]. В. Пашковський аналізує доктрину інформаційної безпеки, виокремлюючи її роль у формуванні правових засад для взаємодії журналістики й державних інституцій [8, с. 114]. Л. Компанцева досліджує розвиток стратегічних комунікацій у секторі безпеки та оборони України, акцентуючи увагу на переході від реактивних інформаційних практик до системної моделі урядових комунікацій [9, с. 10]. А. Ковальов екстраполює вектори еволюції сучасного аналітичного дискурсу щодо військово-політичної комунікації з урахуванням досвіду НАТО [10]. А. Ділай ставить питання про підготовку фахівців зі стратегічних комунікацій для Міністерства оборони України [11]. М. Хилько, Д. Товмаш, А. Матвійчук акцентують увагу на технологіях моделювання стратегічних комунікацій [12].

Загалом у працях українських авторів наголошується на необхідності підготовки журналістів до роботи в умовах кризової комуні-

кації, цифровізації та інтеграції до європейських інформаційних стандартів. Та все ж тема журналістських практик і перспектив розвитку стратегічних комунікацій у контексті євроатлантичної інтеграції України є все ще мало дослідженою.

У західній науковій традиції поняття «стратегічні комунікації» тісно пов'язано з розвитком демократичних інститутів, інформаційної безпеки і військово-політичної сфери (Л. Берк, Д. Верчіч, Р. Гейтс, Е. Голдман, П. Корніш, Р. Лепаж, С. Патерсон, К. Пол, Дж. Радтке, Б. Ролер, С. Тетхем, М. Толедано, Дж. Фарвел та ін.).

Класичні праці в галузі комунікаційних досліджень акцентують увагу на суспільній ролі медіа, їхній здатності консолідувати публічну сферу та формувати демократичний дискурс. Так, Д. МакКвейл пропонує універсальну теорію масової комунікації, що стала основою для сучасного аналізу журналістських практик [13]. Дж. Хабермас у своїй концепції трансформації публічної сфери визначає роль медіа як інституцій, що поєднують громадян із владою [14]. Важливим матеріалом для теми є дослідження А. Госкінса і Б. О'Лонгліна, які ввели концепт «дифузної війни», де інформаційні потоки стають самостійним полем протистояння [15]. Подібні ідеї розвивають Г. Тамбер і С. Вайсборд, наголошуючи на необхідності інтеграції журналістики в глобальні системи гуманітарної комунікації [16].

У фокусі уваги перебувають документи й аналітичні звіти НАТО [17; 18], які систематично аналізують методи російської пропаганди та інформаційних атак. Європейська комісія (European Democracy Action Plan) [19] визначає стандарти журналістської діяльності в контексті боротьби з дезінформацією, прозорості цифрових платформ і співпраці з незалежними медіа.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічні комунікації (англ. *strategic communications*) – це цілеспрямована, скоординована комунікативна діяльність, через яку держава або інші суб'єкти просувають свої стратегічні інтереси, формують суспільні наративи, реагують на інформаційні виклики. Так, у Воєнній доктрині України стратегічні комунікації визначаються як скоординоване й належне використання повного спектра комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, цивільних і військових

зв'язків з громадськістю, а також проведення інформаційних та психологічних операцій з метою реалізації національних інтересів ¹⁶.

У сучасному контексті стратегічні комунікації охоплюють внутрішній і зовнішній виміри, інтегруючи PR-діяльність, публічну дипломатію, інформаційні кампанії та кризову комунікацію. Через них держава прагне досягти як довгострокових цілей (наприклад, закріпити курс на євроатлантичну інтеграцію), так і коротких – зміна іміджу, інформаційна протидія, мобілізація громадської підтримки.

Важливо зазначити, що в українському контексті концептуалізація стратегічних комунікацій ще перетинається з практиками «протидії пропаганді» або «інформаційної безпеки». Це породжує певні розмитості в функціях та атрибутах таких комунікацій [20, с. 129]. Д. Дубов у своїй праці вказує на те, що «українській практиці для вироблення адекватної моделі протидії російській пропаганді» потрібне чітке концептуальне розрізнення функцій та інструментів [4, с. 9]. І. Сидоренко також підкреслює, що налагоджена система стратегічних комунікацій має стати частиною національної стратегії, щоб «оперативно реагувати на зовнішні інформаційні виклики» [21, с. 274].

Революція гідності та російська агресія у 2014 р. докорінно змінили інформаційне поле України. Якщо раніше українська журналістика в основному розвивалася за традиційними ліберальними моделями, а оборонна тематика залишалася периферійною, то після початку війни на сході країни вона зіткнулася з новим викликом – інформаційним фронтом. Вона опинилася в центрі суспільного дискурсу. Українські журналісти були змушені перейти від реактивного відображення подій до створення системної моделі комунікації, яка забезпечує довіру суспільства й міжнародних партнерів.

Цей період ознаменувався появою феномена «оборонної журналістики», коли журналіст перестає бути лише стороннім спостерігачем, а стає частиною національної безпеки. Наприклад, під час

¹⁶ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 р. «Про нову редакцію Военної доктрини України» : Указ Президента України від 9 вересня 2015 р. № 555/2015. *Рада національної безпеки і оборони України*. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/410.html> (дата звернення: 01.09.2025).

боїв за Донецький аеропорт у 2014–2015 рр. фронтові кореспонденти стали ключовими джерелами достовірної інформації, конкуруючи з пропагандистськими російськими ЗМІ. Як наголошує NATO StratCom COE (2016), саме «оперативність і здатність журналістів працювати в умовах постійної небезпеки дозволила Україні сформувати потужні контрнаративи проти російської дезінформації» [17, р. 45].

Паралельно змінилася структура інформаційного ринку. З'явилися нові платформи – «АрміяInform», «Мілітарний портал», що спеціалізуються на висвітленні військової тематики. Важливим кроком стало проведення щоденних брифінгів Генерального штабу та Міністерства оборони України, що створювало «офіційний голос» держави й мінімізувало простір для чуток і фейків. Крім того, значну роль почали відігравати волонтерські та громадські ініціативи, зокрема StopFake, які брали на себе завдання перевірки інформації. Усе це свідчить, що після 2014 р. журналістика в Україні перетворилася на важливу складову національної інформаційної безпеки, поєднавши професійні стандарти з функціями стратегічної комунікації. І її завданням стає не лише інформувати, а й зберігати довіру, підтримувати моральний дух і боротися з дезінформацією.

Журналістика в системі стратегічних комунікацій виконує роль посередника між державними комунікаторами та суспільством. Журналісти інтерпретують офіційні меседжі, транслюють їх у медіапросторі, але водночас можуть ставати суб'єктами критики, корекції або резистентності. У своїй моделі стратегічних комунікацій держава часто вбачає журналістів як інструмент досягнення інформаційного впливу. Але це нерідко веде до напруження між державною координацією та незалежністю медіа – особливо коли журналісти вважають окремі повідомлення надмірно пропагандистськими чи однобічними.

Євроатлантична інтеграція (членство в НАТО, співпраця з Альянсом) для України не лише безпековий вибір, а й інформаційне завдання. Указ Президента України від 11 серпня 2021 р. затверджує Стратегію комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року ¹⁷. Безпосередньо в документі зазначається, що серед проблем «відсутність системності, цілеспрямованості,

¹⁷ Стратегія комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року : Указ Президента України від 11 серпня 2021 р.

послідовності, комплексності, всебічності» у комунікаціях із громадською з питань НАТО. У Стратегії наголошується, що необхідно не просто інформування, а забезпечення глибокого розуміння та підтримки громадської думки. Наріжною стало завдання, як трансляція стратегічного курсу буде сприйнята суспільством, зокрема як його підтримка чи опір. Саме тут журналістські практики виходять на передній план: як вони інтерпретують меседжі держави, як реагують на критичні виклики, чи можуть коригувати комунікаційні стратегії на основі медійного фідбеку.

У сфері стратегічних комунікацій журналісти й державні інституції часто співпрацюють у форматі брифінгів, пресрелізів, спеціальних інформаційних платформ. І така співпраця має певну логіку. Так, державні комунікатори формують «офіційні лінії» (key messages), які передають журналістам. Журналісти мають адаптувати ці лінії до власної аудиторії, інколи запитуючи, уточнюючи контекст, підтримувати чи критикувати. Нерідко трапляється так, що журналісти отримують різномірні меседжі від різних відомств, що породжує інформаційну «шумність» або суперечність. Через це успіх медіакомунікації залежить від рівня координації між відомствами, а також від того, наскільки журналісти отримують доступ до достовірної інформації та мають можливість її інтерпретувати.

Безперечно, значну роль у цьому контексті має тематична й наративна орієнтація. Журналісти формують наративи: «що це значить», «чому це важливо» тощо. Зокрема, у сфері євроатлантичної інтеграції вони акцентують на: перевазі членства (безпека, стандарти, партнерство); ризиках (зобов'язання, витрати, конфлікти); трансформації (реформи, стандарти НАТО); зовнішніх чинниках (геополітика, вплив Росії, міжнародні очікування).

Орієнтація на «успіхи» чи «проблеми» має сильний вплив на громадське сприйняття. Якщо журналісти переважно висвітлюють критичні моменти (затримки, саботаж реформ), це може підірвати довіру владним ініціативам, навпаки, занадто «урядове» висвітлення може здаватися пропагандистським і втратити авторитетність.

Звісно, сучасні журналісти дедалі більше працюють із цифровими

платформами, соціальними медіа, мультимедійним контентом. У контексті стратегічних комунікацій офіційні меседжі адаптуються під формати – інфографіки, експлейнери, короткі відео, сторіз у соцмережах. Журналісти використовують соцмережі як майданчики не тільки для поширення текстів, а й для зворотного зв'язку з аудиторією (коментарі, опитування). Часто трапляється «прямий контакт» – журналісти отримують заяви чи повідомлення через акаунти чиновників, міністерств чи комунікаційні підрозділи. Формат нативної реклами, зокрема спонсорованих матеріалів, інколи використовується для просування ключових тем інтеграції, але з етичними ризиками.

Усе це означає, що журналісти тепер мають бути гнучкими в засобах, розуміти цифрові алгоритми поширення, адаптувати контент під різні аудиторії. Одна з головних проблем полягає в тому, як зберегти журналістську незалежність у політично значущій тематиці. Тут є певні виклики:

- тиск (прямий чи непрямий) від державних або політичних акторів щодо зміни формулювань, уникання критики;

- самоцензура: журналісти можуть уникати незручних питань або суперечливої інформації, щоб не втратити доступ до джерел чи підтримки;

- конфлікт ролей. Коли журналіст виступає «медіатором державного повідомлення», це може послаблювати його роль контролера;

- недостатній рівень професійної підготовки в галузі стратегічних комунікацій – журналісти не завжди знають, як розрізнити ефективне повідомлення від маніпулятивного.

Унаслідок цього медіаряд нерідко балансує між роллю «передавача» державної політики та роллю «критичного аналітика».

Щодо євроатлантичної інтеграції вітчизняні журналісти використовують певні наративи: «Україна як частина європейської спільноти»; «НАТО як гарантія безпеки й стримування агресора»; «Реформи під стандартами НАТО»; «Російська загроза – аргумент на користь інтеграції» тощо. Ці наративи переважно присутні в офіційних заявах і стратегіях. Наприклад, в аналітичному документі «Стратегічні комунікації у фокусі співробітництва Україна – ЄС –

НАТО в сучасних умовах» акцентується, що «інформаційна взаємодія має бути глибоко інституалізованою та спільно координованою» [22].

Зовнішньоінтеграційна журналістика, насамперед яка спеціалізується на темах НАТО / ЄС, часто включає: впровадження стандартів журналістики безпеки або журналістики даних; співпрацю з міжнародними донорськими чи аналітичними центрами; координацію з державними комунікаційними структурами; використання аналітики, даних (metrics, показники, дослідження) для обґрунтування меседжів. Однак попередньо слід зазначити, що процес євроатлантичної інтеграції України передбачає насамперед адаптацію журналістських практик до вимог НАТО і Європейського Союзу. Це виражається в кількох ключових напрямках.

По-перше, у запровадженні прозорості й достовірності як базових стандартів. У European Democracy Action Plan (2020) підкреслюється, що «свобода слова має поєднуватися з відповідальністю журналістів за достовірність інформації» [19, р. 6]. Документ визначає чіткі обов'язки цифрових платформ щодо прозорості та співпраці з дослідниками. Українські медіа дедалі більше орієнтуються на ці принципи, впроваджуючи фактчекінг, розширені редакційні політики протидії фейкам і відмову від поширення неперевіраних джерел. Це відповідає принципу НАТО «правдивість – швидкість – прозорість». Наприклад, спільні пресбрифінги урядових структур після масованих атак ракетами та дронами стали практикою, що поєднує інформування й кризові комунікації. Це прямо впливає на українську журналістику, яка поступово інтегрується у європейський інформаційний простір.

По-друге, ідеться про координацію комунікацій за моделлю НАТО. У дослідженні “NATO StratCom COE” (2024) підкреслюється, що українська система стратегічних комунікацій у 2022–2023 рр. стала «однією з найбільш ефективних у світі» [18, р. 84], оскільки змогла синхронізувати повідомлення від президента, уряду, Генштабу та дипломатичних установ. Це зменшило інформаційні суперечності та підвищило рівень довіри аудиторії. Показово, що у звіті “NATO StratCom COE” (2024) підкреслюється: «Українська модель стратегічних комунікацій стала прикладом для партнерів по НАТО в умовах масштабної війни» [18, р. 83]. Це свідчить про перехід від позиції

«учня» до статусу активного суб'єкта формування євроатлантичних стандартів.

По-третє, відбувається захист демократичних цінностей. Україна, долучаючись до європейського інформаційного простору, поступово приймає ці стандарти. Як наголошується у European Democracy Action Plan (2020), незалежні медіа та журналісти стають ключовим чинником «зміцнення демократичної стійкості проти дезінформаційних загроз» [19, р. 7].

Також варто згадати Digital Services Act (2022), який встановлює чіткі правила відповідальності платформ за поширення незаконного контенту. Для українських журналістів це означає, що їхня діяльність дедалі більше включається в регулятивне поле ЄС, де «свобода слова поєднується з інституційними гарантіями безпеки» [23]. Загалом, «Україна продемонструвала, що навіть у час війни журналістика може бути не лише інструментом виживання, а й частиною європейського процесу вироблення стандартів у сфері стратегічних комунікацій» [18, р. 88]. Отже, ідеться про високі вимоги до прозорості, достовірності, етичності та оперативності інформаційного обміну. Таким чином, українська журналістика має виконувати подвійну роль: з одного боку, бути інструментом демократичного контролю за владою, з іншого – виступати партнером державних інституцій у забезпеченні ефективних стратегічних комунікацій.

Україна дедалі більше інтегрується до мережі стратегічних комунікаційних інституцій. В Україні створено Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки як державну структуру, що координує інформаційну протидію, моніторинг дезінформації, комунікаційні кампанії [24]. Існують й інші неурядові структури, які працюють у комунікаційному супроводі державних чи партнерських програм.

Заразом контекст війни й агресії Росії висуває для стратегічних комунікацій додаткові виклики: масштабна дезінформація з боку агресора; кібератаки на інформаційну інфраструктуру; емоційна навантаженість тематики, ризик маніпуляцій як з боку влади, так і опонентів [25]. Усе це вимагає оперативного реагування журналістів на фейки та спростування. Так, у монографії «Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни» зазначається, що важливо застосовувати

«технології асиметричних відповідей», зокрема через цифровий формат, моніторинг, аналітику аудиторій, швидке реагування [26]. Це спонукає журналістів бути не просто «спостерігачами», а активними акторами інформаційного поля.

Після початку повномасштабного російського вторгнення у 2022 р. було створено Медіацентр «Україна» – як громадську ініціативу об'єднаних медіапрофесіоналів, уряду та бізнес-спільноти, як платформу для координації роботи медіа, комунікацій з владою, організації брифінгів, експертних дискусій та пояснення світу української позиції щодо війни, її причин і наслідків ¹⁸. Це приклад, коли журналістика та державна комунікація не працюють в ізоляції, а у взаємодії, щоправда, з певними межами.

У 2021 р. під егідою уряду було створено Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки – з метою моніторингу інформаційного середовища, аналізу дезінформації, координації державних комунікацій, запровадження просвітницьких кампаній, як один із механізмів побудови національної стійкості, боротьби з інформаційними загрозами разом з відповідними громадськими установами, організаціями громадянського суспільства та міжнародними партнерами [27, с. 1]. Журналісти отримують від нього офіційні роз'яснення, коментарі, дані моніторингу, оперативні відповіді на фейки, що створює своєрідний «інформаційний хаб», з яким треба працювати, враховуючи стандарти професійної перевірки й балансу ¹⁹.

Однак – попри позитивні зрушення – існують і проблеми: недостатня кількість підготовлених фахівців зі стратегічних комунікацій; обмежені ресурси для впровадження масштабних інформаційних кампаній; економічна залежність медіа; ризик бюрократизації роботи пресофіцерів тощо.

Існують й інші виклики. Зокрема, під час війни інформаційні марафони, на зразок «Єдиних новин», стали загальнодержавною комунікаційною акцією, у якій журналісти повинні були працювати у єдиному інформаційному потоці, а це зменшувало можливості

¹⁸ Медіацентр Україна. *Вікіпедія*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Media_Center_Ukraine (дата звернення: 01.09.2025).

¹⁹ Там само.

для альтернативних поглядів й аналізу. Водночас у регіонах журналісти в умовах окупації чи часткових бойових дій часто працювали з обмеженим доступом до інформації, змушені були покладатися на офіційні джерела або повідомлення військових. Ці приклади демонструють, що на практиці журналістське поле інтеграції часто виявляється полем напружень – між пропагандою, інформаційною безпекою і свободою слова. Очевидно, перспективи української журналістики у сфері стратегічних комунікацій визначатимуться кількома ключовими факторами:

1. Прозорість і довіра громадськості. Це – ключова умова успішної стратегічної комунікації – довіра громадськості. Якщо повідомлення сприймаються як одностороння пропаганда, вони втрачають ефективність. Журналісти мають забезпечувати прозорість: зазначати джерела, контекст, альтернативні точки зору. Коли держава чи журналісти ухиляються від критики або відмовляються від відповідей на незручні питання, суспільство може відреагувати скепсисом або відчуженням.

2. Освіта й професійна підготовка журналістів до стратегічних комунікацій. Л. Компанцева підкреслює, що якість журналістики залежить від «наявності системи підготовки кадрів, здатних діяти в умовах кризових комунікацій» [9, с. 6]. Як виявилось, далеко не всі журналісти мають навички працювати з великими стратегічними наративами, адаптувати меседжі для різних аудиторій, аналізувати дані моніторингу або працювати з інформаційними атаками. Отже, треба розвивати освітні програми, тренінги, співпрацю з міжнародними інституціями (NATO StratCom COE, аналітичні центри). Також корисно залучати журналістів до розроблення державних комунікаційних кампаній як рівноправних партнерів. Це збільшує їх залученість і відповідальність. Упровадження навчальних програм з медіаграмотності, фактчекінгу та стратегічного інформування є невід’ємною умовою інтеграції у євроатлантичний простір.

3. Баланс між свободою слова й державною безпекою. Україна перебуває у винятковій ситуації: з одного боку, вона мусить дотримуватися демократичних стандартів свободи слова, з іншого – захищати національну безпеку. У воєнний час журналісти часто стикаються з обмеженнями щодо доступу до інформації, правил акредитації,

заборон на зйомку об'єктів інфраструктури. Це створює напруження між принципами свободи слова і вимогами оборони [7, с. 49]. Журналісти в умовах стратегічної комунікації мають балансувати: з одного боку, державний інтерес (інформування про інтеграцію, безпеку), з іншого – принципи журналістики (об'єктивність, критика, незалежність). Коли держава намагається централізувати комунікацію або контролювати медіаінструменти, виникає ризик цензури чи монополізації наративу. Журналісти, уникаючи критики або суперечливих тем, можуть стати «голосом влади», замість стати незалежним інтерпретатором.

4. Редакційна незалежність. Прийняття European Media Freedom Act (2024) [28] є важливим кроком, адже документ гарантує захист журналістів від політичного тиску і втручання в редакційну політику. Для України це означає поступовий перехід від «гібридної моделі», де медіа залежать від олігархічних інтересів, до моделі незалежної журналістики.

5. Цифровізація та мультимедійність. Нові медіаканали стають вирішальними в боротьбі за аудиторію. А. Антипова зазначає, що «соціальні мережі виконують функцію не лише розповсюдження новин, а й формування суспільної довіри» [7, с. 50]. Це відкриває можливості для просування українського наративу на глобальному рівні, використовуючи тікток, ютуб, соцмережу “X” для комунікації з іноземними аудиторіями.

6. Ризик надмірної мілітаризації журналістики. Наближення до стандартів НАТО у сфері комунікацій може призвести до того, що журналістика сприйматиметься як «продовження інформаційної політики держави». У цьому разі виникає загроза зниження критичного потенціалу медіа, що суперечить демократичним принципам незалежної журналістики [16, р. 147].

7. Поглиблення співпраці з НАТО й міжнародними медійними організаціями. Українські журналісти дедалі активніше долучаються до спільних проєктів з партнерами по НАТО і ЄС. Це не лише підвищує професійні стандарти, а й формує «спільний комунікаційний простір», де Україна виступає як рівноправний учасник. Подальше залучення українських журналістів до навчальних програм, семінарів і тренінгів у рамках NATO StratCom COE

сприятиме наближенню професійних стандартів. Участь у спільних інформаційних операціях і міжнародних проєктах дасть можливість Україні закріпити своє місце в комунікаційній архітектурі Альянсу.

Зрештою, перспективи розвитку української журналістики визначатимуться здатністю збалансувати свободу слова з викликами національної безпеки. Це завдання непросте, проте саме воно дає змогу інтегрувати Україну у європейський і євроатлантичний комунікаційний простір.

Висновки. 1. Українська журналістика після 2014 р. зазнала трансформацію – від традиційних інформаційних практик до оборонної моделі. Цей процес визначався потребою протидії масштабним інформаційним загрозам і створив нові інституційні механізми – фронтову журналістику, офіційні брифінги, спеціалізовані медіа («АрміяInform»).

2. Журналістські практики в Україні почали інтегруватися у євроатлантичний простір. Це проявляється у впровадженні стандартів прозорості, достовірності й мережевої координації комунікацій за моделлю НАТО. Документи ЄС (European Democracy Action Plan, 2020; Code of Practice on Disinformation, 2022) визначили рамки, що дають змогу українським медіа долучатися до ширших європейських процесів захисту демократичного інформаційного середовища.

3. В умовах повномасштабної агресії Росії 2022–2025 рр. Україна стала прикладом для партнерів НАТО. Українська модель стратегічних комунікацій продемонструвала надзвичайну ефективність у синхронізації повідомлень державних інституцій. Це підвищує міжнародний статус української журналістики як активного учасника формування євроатлантичних стандартів.

4. Перспективи розвитку української журналістики полягають у цифровізації й мультимедійності. Використання нових платформ (тікток, ютуб, інстаграм, телеграм) дає можливість поширювати український наратив серед молодіжних та іноземних аудиторій.

5. Ключовим завданням залишається забезпечення редакційної незалежності та правового захисту журналістів. У цьому сенсі впровадження European Media Freedom Act (2024) відкриває можли-

вості для подолання олігархічного впливу на українські медіа й утвердження демократичних стандартів.

6. Підготовка журналістських кадрів і міжнародна співпраця мають стратегічне значення. Ефективність інформаційної безпеки напряму залежить від рівня професійності журналістів. Тому впровадження програм з медіаграмотності, кризових комунікацій і стратегічного інформування є невід’ємною умовою інтеграції до євroatлантичного простору.

7. Загалом українська журналістика перетворюється з «реактивного інформування» на системну складову стратегічних комунікацій. Це дає змогу не лише боротися з дезінформацією, а й формувати позитивний міжнародний імідж України, укріплювати суспільну довіру, сприяти пришвидшенню євroatлантичної інтеграції.

Список бібліографічних посилань

1. Сашук Г. М. Еволюція стратегічних комунікацій сектору безпеки та оборони України як інструменту протидії інформаційним загрозам. *Політичне життя*. 2025. Вип. 3. С. 103–108. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.13>

2. Ділай А. Проблеми становлення стратегічних комунікацій української армії в контексті документів НАТО. *Наук. зап. Ін-ту журналістики*. 2019. Вип. 1 (74). С. 21–29. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2019.74>

3. Ковальов А. В. Політичні рг в контексті розвитку військово-політичної комунікації. *Політ. життя*. 2025. Вип. 3. С. 109–113. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.14>

4. Дубов Д. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратег. пріоритети*. 2016. № 4 (41). С. 9–23. URL: <https://niss-priority.com/index.php/journal/article/view/111т> (дата звернення: 01.09.2025).

5. Макаренко Є. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. *Міжнар. відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. Вип. 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/3117/2798 (дата звернення: 01.09.2025).

6. Хилько М. І. Вплив російської агресії на трансформацію комунікаційних стратегій у секторі безпеки та оборони. *Політ. життя*. 2025. Вип. 3. С. 92–97. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.11>
7. Antipova O. Strategic communications as a component of state information security. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2023. No. 13 (1). Pp. 44-52. <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/1.2023.44>
8. Пашковський В. Ф. Ідентифікація політико-правових механізмів інформаційної безпеки держави в умовах гібридної війни. *Політ. життя*. 2025. № 3. С. 114–120. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.15>
9. Компанцева Л. Доктрина інформаційної безпеки України: теоретико-правові засади. *Інформація і право*. 2017. № 3 (22). С. 5–12.
10. Ковальов А. В. Військово-політична комунікація: вектори еволюції сучасного аналітичного дискурсу з урахуванням досвіду НАТО. *Політолог. вісн. : зб. наук. пр.* Київ : Вадекс, 2025. Вип. 96. С. 145–156.
11. Ділай А. Підготовка фахівців зі стратегічних комунікацій для Міністерства оборони України. *Держава та регіони. Серія «Соціальні комунікації»*. 2020. Вип. 3 (43). С. 78–85. [http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.3\(43\).12](http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.3(43).12)
12. Хилько М. І., Товмаш Д. А., Матвійчук А. В. Технології моделювання стратегічних комунікацій. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. № 22. С. 65–74. Київ : Укр. держ. ун-т ім. М. Драгоманова, 2023. <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.22.065>
13. McQuail D. *Mass Communication Theory*. London : Sage Publications, 2010. 621 p.
14. Habermas J. *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Cambridge : MIT Press, 1989. 328 p.
15. Hoskins A., O'Loughlin B. *War and Media: The Emergence of Diffused War*. Cambridge : Polity Press, 2010. 225 p.
16. Tumber H., Waisbord S. *The Routledge Companion to Media and Humanitarian Action*. London : Routledge, 2017. 432 p.
17. Szwed R. Framing of the Ukraine–Russia conflict in online and social media. Riga : NATO Strategic Communications Centre

of Excellence, 2016. 131 p. URL: https://stratcomcoe.org/pdfs/?file=/publications/download/ukr_social_media_full_report-2pdf?zoom=page-fit (дата звернення: 01.09.2025).

18. Daukdas V., Fridman O., Urbanavičiūtė, K., Venclauskienė L. War on All Fronts: How the Kremlin's Media Ecosystem Broadcasts the War in Ukraine. Riga : NATO Strategic Communications Centre of Excellence. URL: <https://stratcomcoe.org/pdfs/?file=/publications/download/War-on-All-Fronts-DIGITAL.pdf?zoom=page-fit> (дата звернення: 01.09.2025).

19. Reviewing progress on the European Democracy Action Plan (2020). S. Calabrese, L. Smith, E. Antoniou, C. Johnson. URL: <https://epd.eu/content/uploads/2023/12/EDAP-progress-paper-v2.pdf> (дата звернення: 01.09.2025).

20. Хилько М. І., Товмаш Д. А. Стратегічні комунікації: теоретико-методологічні засади та дослідницький інструментарій. *Політол. вісн.* : зб. наук. пр. Київ, 2025. Вип. 96. С. 129–144. <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2025.96.129-144>

21. Сидоренко І. Стратегічні комунікації України. *Evropský politický a právní diskurz*. 2018. Sv. 5, Vyd. 2. С. 273-279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_2_38 (дата звернення: 01.09.2025).

22. Стратегічні комунікації у фокусі співробітництва Україна – ЄС – НАТО в сучасних умовах (2019). URL: https://geostrategy.org.ua/analitika/analitichna-zapyska/strategichni-komunikaciyi-u-fokusi-spivrobitnytstva-ukrayina-yes-nato-v-suchasnyh-umovah/823?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.09.2025).

23. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng> (дата звернення: 01.09.2025).

24. About the Centre. *Spravdi* : website. URL: <https://spravdi.gov.ua/en/about-us> (дата звернення: 01.09.2025).

25. About Center for Countering Disinformation. *Center for Countering Disinformation*. 22.12. 2021. URL: <https://cpd.gov.ua/en/docs/about-center-for-countering-disinformation> (дата звернення: 01.09.2025).

26. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія / [Азаров В. та ін., за заг. ред. Л. Компанцевої]. Київ : Нац. акад. СБУ, 2021, 500 с.

27. Резнікова О. Щодо концепції забезпечення національної стійкості в Україні : аналіт. записка. Серія «Нац. безпека». 2020. № 8. С. 1–8. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-resnikova-national-security-8-2020-1-1.pdf> (дата звернення: 01.09.2025).

28. European Media Freedom Act. Brussels: European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy/european-media-freedom-act_en (дата звернення: 01.09.2025).

References

1. Sashchuk, H. M. (2025). Evolution of strategic communications in Ukraine's security and defense sector as an instrument of countering information threats. *Political Life*, 3, 103-108 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.13>

2. Dilai, A. (2019). Problems of establishing strategic communications of the Ukrainian army in the context of NATO documents. *Scientific Notes of the Institute of Journalism*, 1(74), 21-29 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2019.74>

3. Kovalov, A. V. (2025). Political PR in the context of the development of military-political communication. *Political Life*, 3, 109-113 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.14>

4. Dubov, D. (2016). Strategic communications: Problems of conceptualization and practical implementation. *Strategic Priorities*, 4(41), 9-23 [in Ukrainian]. Retrieved September 1, 2025, from <https://niss-priority.com/index.php/journal/article/view/111т>

5. Makarenko, Ye. (2017). Strategic communications in international relations. *International Relations. Series: Political Science*, 15 [in Ukrainian]. Retrieved September 1, 2025, from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/3117/2798

6. Khylyko, M. I. (2025). The impact of Russian aggression on the transformation of communication strategies in the security and defense sector. *Political Life*, 3, 92-97 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.11>

7. Antipova, O. (2023). Strategic communications as a component of state information security. *Law Journal of the National Acade-*

my of Internal Affairs, 13(1), 44-52. <https://doi.org/10.56215naia-chasopis/1.2023.44>

8. Pashkovskiy, V. F. (2025). Identification of political and legal mechanisms of state information security under hybrid warfare. *Political life*, 3, 114-120 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.15>

9. Kompantseva, L. (2017). Doctrine of information security of Ukraine: Theoretical and legal foundations. *Information and Law*, 3(22), 5-12 [in Ukrainian].

10. Kovalov, A. V. (2025). Military-political communication: Vectors of evolution of modern analytical discourse considering NATO experience. *Political Bulletin: Collection of Scientific Works*, 96, 145-156. Kyiv [in Ukrainian].

11. Dilai, A. (2020). Training specialists in strategic communications for the Ministry of Defense of Ukraine. *State and Regions. Series: Social Communications*, 3(43), 78-85 [in Ukrainian]. [http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.3\(43\).12](http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.3(43).12)

12. Khylyko, M. I., Tovmash, D. A., Matviichuk, A. V. (2023). Technologies for modeling strategic communications. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*, 22, 65-74. Kyiv [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.22.065>

13. McQuail, D. (2010). *Mass Communication Theory* (6th ed.). London: Sage Publications.

14. Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Cambridge: MIT Press.

15. Hoskins, A., O'Loughlin, B. (2010). *War and Media: The Emergence of Diffused War*. Cambridge: Polity Press.

16. Tumber, H., Waisbord, S. (2017). *The Routledge Companion to Media and Humanitarian Action*. London: Routledge.

17. Szwed, R. (2016). Framing of the Ukraine – Russia conflict in online and social media. Riga. Retrieved September 1, 2025, from https://stratcomcoe.org/pdfs/?file=/publications/download/ukr_social_media_full_report-2.pdf?zoom=page-fit

18. Daukšas, V., Fridman, O., Urbanavičiūtė, K., Venclauskienė, L. War on All Fronts: How the Kremlin's Media Ecosystem Broadcasts the War in Ukraine. Riga. Retrieved September 1, 2025, from <https://>

stratcomcoe.org/pdfs/?file=/publications/download/War-on-All-Fronts-DIGITAL.pdf?zoom=page-fit

19. Calabrese, S., Smith, L., Antoniou, E., Johnson, C. (2020). Reviewing progress on the European Democracy Action Plan. Retrieved September 1, 2025, from <https://epd.eu/content/uploads/2023/12/EDAP-progress-paper-v2.pdf>

20. Khylo, M. I. (2025). Strategic communications: Theoretical and methodological foundations and research tools. *Political Bulletin: Collection of Scientific Works*, 96, 129-144 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2025.96.129-144>

21. Sydorenko, I. (2018). Strategic communications of Ukraine. *European Political and Legal Discourse*, 2, 273-279 [in Ukrainian]. Retrieved September 1, 2025, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_2_38

22. *Strategic Communications in the Focus of Ukraine – EU – NATO Cooperation in the Modern Context*. (2019) [in Ukrainian]. Retrieved September 1, 2025, from <https://geostrategy.org.ua/analitika/analitichnazapyska/strategichni-komunikaciyi-u-fokusi-spivrobitnytstva-ukrayinayes-nato-v-suchasnyh-umovah/823>

23. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act). Retrieved September 1, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng>

24. About the Centre. *Spravdi* : website. Retrieved September 1, 2025, from <https://spravdi.gov.ua/en/about-us>

25. About Center for Countering Disinformation. *Center for Countering Disinformation*. 22.12. 2021. Retrieved September 1, 2025, from <https://cpd.gov.ua/en/docs/about-center-for-countering-disinformation>

26. Azarov, V., et al. (2021). *Strategic Communications in Hybrid Warfare: From Volunteer to Scholar*. L. Kompantseva (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

27. Reznykova, O. (2020). On the concept of ensuring national resilience in Ukraine. *Analytical Note. Series “National Security”*, 8, 1-8 [in Ukrainian]. Retrieved September 1, 2025, from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-resnikova-national-security-8-2020-1-1.pdf>

28. European Media Freedom Act. Brussels. Retrieved September 1, 2025, from https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy/european-media-freedom-act_en

Стаття надійшла до редакції: 03.09.2025.

Zakhar Bratyna,

Adjunct of the Military Institute

Taras Shevchenko National University of Kyiv

81 Y. Zdanovska Str., Kyiv 03189, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8341-3963>

e-mail: bratyna_zahar_polit2023@ukr.net

**Journalistic Practices and Prospects for the Development
of Strategic Communications in the Context of Ukraine's
Euro-Atlantic Integration**

The article presents a comprehensive study of journalistic practices in the field of Ukraine's strategic communications under the conditions of Euro-Atlantic integration. It is established that after 2014 Ukrainian journalism underwent a qualitative transformation: from traditional public information it shifted to a defensive model integrated into the national information security system. The analysis demonstrates how journalists combine classical professional standards with the tasks of strengthening societal resilience, countering disinformation, and supporting the state's international image.

It is proven that the process of Euro-Atlantic integration has acted as a catalyst for the adaptation of Ukrainian media to the high requirements of NATO and the EU concerning transparency, accuracy, and coordination of communications. Based on the analysis of European regulatory documents (European Democracy Action Plan, Code of Practice on Disinformation, European Media Freedom Act), it is concluded that Ukraine is gradually entering the common European information space, integrating new approaches to journalism as a component of democratic governance.

Special attention is given to the prospects for the development of journalism within strategic communications. The study shows that the key directions include digitalization and multimedia, ensuring editorial independence, professional training, and international cooperation. The scientific novelty of the article lies in combining theoretical and methodological approaches (McQuail, Habermas, Hoskins, Tumber) with a practical analysis of Ukraine's experience in countering information aggression.

In summary, modern Ukrainian journalism is no longer merely a “reactive response” to information attacks but is transforming into a systemic tool of strategic communications, capable of simultaneously strengthening national security, shaping a positive international image of the state, and contributing to the implementation of Ukraine’s Euro-Atlantic course.

Keywords: journalism; strategic communications; information security; Euro-Atlantic integration; NATO; European Union; disinformation; digital media; democratic standards; societal resilience.